

«St. Olav utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Oppsigelser må være eksp. i hende seinest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 99347. — «St. Olav»s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 I, er åpen hver dag kl. 10—3. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHold: Jubileet 1943. — Retretten. — Påskekvelde. — Otte-messen, påskemorgen. — Frokost i foreningslokalet. — Vår Frelseres gravlund. — Pontifikalmessen. — Pontifikalandakten. — Festmøtet. — Hilsener fra nær og fjern. — Rekvie-messen. — I forbindelse med jubileet. — Utenfor Oslo. — Ord for dagen. — St. Hallwards-sekvensen.

Jubileet 1943.

*«Dei som i dåpen du lyfte på arm,
som du med barnenamn nemnde,
dei som du motte i kjærleik varm,
burtkomen son du femnde,
federne som i himlen seg gled
og som med oss vil deg love,
alle, ja alle sin lovsong kved,
takkende deg for all gåve — — —»*

Ja, disse ord fra den vakre jubileumshymne til Ragnhild Foss kan stå som motto for jubileumsfestlighetene i anledning hundreårsdagen for den katolske Kirkes gjenreisning i Norge. Det ble i sannhet lovsangsdager, hvor vi glemte alle de bekymringer, engstelser, sorger og lidelser som hører tiden til — og da særlig vår tid — for å samle oss om det som allerede her nede på jorden er av evigheten. For en gangs skyld måtte de timelige ting vike for de evige tegn i vår tilværelse — det var de som fikk råde i vårt sinn og skape feststemning. Ordet fest er så usigelig misbrukt — så misbrukt at for langt de fleste nutidsmennesker er det uatskillelig forbundet med hva vi spiser og drikker og er kledd i. God mat, enno bedre vin og aller beste klær — det kalles «fest» og betinger fest i verdens øyne. Derfor tales det også så meget om «feststemning» — om å «komme i feststemning», og det er nokså betegnende også. Fest er blitt bare stemning — noe som hører øyeblikket til — et lite pust i det daglige strev — en parentes i dagen og på veien.

Selvfølgelig er dette også en form for fest og en form som har sin berettigelse når man bare er seg bevisst, at det kun er en form og ofte en form uten virkelig innhold. For fest i ordets egentligste betydning er denne form ikke — den er ikke festen i

ånd og sannhet. Den er atspredelse, avspenning om man vil, men ser man dypere må man også erkjenne, at nettopp derved blir den lett noe negativt, mens realiteten, sannheten, alltid er positiv. Å atspre er jo det motsatte av å samle — atspredelse derfor det motsatte av konsentrasjon, og hvor ofte maner ikke Guds klare ord oss til å samle i stedet for å atspre —? Ikke minst når det gjelder vårt sjeleliv.

Nei, fest — sann fest — er i første rekke høytid og har sin opprinnelse i gudstjeneste. Så langt tilbake i tiden som vi kjenner kulturfolkens historie vet vi at alle festligheter konsentrerte seg om templene og gudsdyrkelsen, og det samme treffer vi den dag i dag hos de primitive folkeslag. Jødene hadde sine store religiøse festligheter knyttet til høytidene, og da Kristus kom til jorden hører vi at han tok del i disse. Men han tilførte dem noe nytt: realiseringen av det kristne kjærlighetsbegrep. Instinktivt hadde de gamle kulturfolk i sine mysteriefester visst at kjærlighet — det de kalte kjærlighet: den jordbundne kjærlighet mennesker imellom — var et integrerende ledd av all gudstjeneste og derfor skulde inngå som en del av de religiøse seremonier, men de hadde alle manglet det sanne himmelske lys over sin veg og var derfor faret vill, var skeiet ut. Da han som er «vegen, sannheten og livet» kom til verden og overvant selv den siste store illusjon — den som kalles døden — fikk også den sanne fest sin plass på vår jord. Da han stiftet sin Kirke ga han også den sin understøttende nåde til å bevare, videreføre og utvikle festen, den guddommelige kjærlighets fester her på jorden. Den fest, som ikke som de materielle gleders fest er et tomt skall, som vel kan skape en viss stemning men etterpå gjør menneskene tunge

og trette og udyktige til hverdagens gjerning — men den fest, som tvert om samler alle våre evner i et lysende brennpunkt og derved gir kraft og varme til ny og sterkere innsats hvor vi av Gud er satt til å virke. Og som først og sist føyer oss sammen til ett, så vi føler oss som én enhet, som lemmer på det legem som er Kristus her på jorden: vår hellige katolske Kirke.

Og når dette er kriteriet på sann fest, så er de jubileumsfestligheter vi no har opplevd med rette verdig denne betegnelse! Vi er blitt løftet inn i — nei, det er riktigere å si: det Guds rike som er «innen i oss» og «imellom oss», Himmeriket i oss og mellom oss, er blitt lukket opp av den kraft, som har fått betrodd nøkkel til det. Vi glemte det vrang og skakke, vi glemte det vonde og såre, vi glemte krig og ufred — ja, vi glemte selv strevet for det daglige brød —

fordi vi bare samlet oss om å takke, om det å få sagt Gud takk for hans rike velsignelse over vårt land og vårt folk, da påseklokken kimte sin oppstandelsesklang for hundre år siden her i Norge.

Det er en rekke takkefester som er blitt avholdt — det er lovsanger som er steget mot himlen — variert som livet selv, men bundet sammen ved sitt åndelige innhold. Og vi som har fått lov til å leve med i disse fester — vi vil aldri kunne glemme de stunder, hvor symbolene og tegnene som hører til våre herlige gudstjenesters seremonier ble gjennom-siktige og viste oss sitt skjønne innhold — om oss og i oss. Vi har takket Gud for hva han har skjenket oss i Kirken, men vi vil også takke vår Kirkes geistlige representanter heroppe, fordi de på en så enestående måte la festen og festlighetene til rette for oss. Og vi vil takke festkomiteen som bar en så stor del av disse dagers byrde og hete og som ydet så meget, at vi andre kunne konsentrere oss om å være bare mottagende.

Et referat av disse dager må derfor i første rekke bli preget av takkens og lovsangens ånd og bør leses i samme ånd. Det må og skal være positivt som jubileumsfesten selv — overfor den har alt det negative, det dømmesyke, selvgode og småkritiske mistet sin eksistensberettigelse.

Retretten.

Som det seg hør og bør ble jubileet innledet med en retrett, gitt av fransiskanerpateren sokneprest Notenboom i St. Olavskirken 14., 15. og 16. april. Det er karakteristisk for den ånd hvori jubileet ble feiret at retretten formådde å samle overfyllt kirke hver kveld. De få som av en eller annen grunn: alder, svakelighet eller nødvendig arbeid ikke kunne få anledning til å komme, hadde henvendt seg til sin skriftefar og av ham fått anvist åndelige øvelser med henblikk på det samme som retretten. Man kan derfor med rette si at et meget stort prosenttall av menigheten gikk inn for retrettens tanke

— og som vi seinere skal høre betegnet også biskopen i sin takk til pater Notenboom på festmøtet retretten som «jubileets grunnvoll». Den skal derfor også bli inngående referert.

*

Den første kveld, etter man hadde avsungenet «Veni Creator», kom sokneprest dr. Sund fram i kordøren og innledet med å påpeke at retrettens formål var å forberede sinnene til takk for det som var utrettet og til bønn om tilgivelse for det man hadde unnlatt å gjøre. Retrett betydde: å tre tilbake, nemlig fra verden og det som hørte den til, for ene å hellige seg det som hører Gud til. Vi skal derfor sammen be om velsignelse over den.

Derpå besteg pater Notenboom prekestolen og holdt sitt første foredrag over

Mt. 16,26: «For hva gagner det mennesket om han vinner hele verden, men tar skade på sin sjel?» Alle kan vi trenge påminnelse om at alt er forgjengelig, enten som trøst for dem som lever på livets skyggeside, eller som formaning til dem som setter sin lit til jordens goder, henger ved dem og er stolt av dem, skjønt alt det jordiske bare varer en kort stund — i det lengste til lokket skrus fast på vår kiste. Det er mange som ene følger sine lyster og tilbøyeligheter og lar seg lede av overfladiske følelser, ikke av sin fornuft, sin samvittighet eller av faste prinsipper. De interesserer seg ikke for tilværelsens mening, hvorfor vi er kommet til jorden. De er som ansvarløse barn, og det er en fryktelig tanke at man kan bli stående på dette stade og nøyes med noen fromme ord eller med i ny og ne å overvære en del av en gudstjeneste. De har ikke for alvor levd seg inn i sitt ansvar overfor Gud, i det at vi alle har en bestemt gjerning vi skal utrette som Guds tanke med vår eksistens — som Kristus hadde sin som sitt livs mål. Hele naturen lovpriser Gud ut fra nødvendighet — vi mennesker er utrustet med forstand og fri vilje, for at vi ut fra denne kan forherlige og tjene Gud. Verden og dens ting er bare midler, vi skal bruke for å nå vår egentlige bestemmelse, og vi skal bruke eller forkaste dem ene ut fra dette synspunkt. Vi skal tegne evighetens perspektiver inn i den grå hverdag, så vi ikke blir drevet inn i falske livsformer. Det er alltid fare for at man nøyer seg med surrogater når man ikke får den ekte vare. Vi søker ofte oss selv framfor Gud, men så henfaller vi også til den forfengeligheit som består i å leve alene for denne verdens goder. Vi ønsker oss ofte et langt liv, men glemmer det viktigste: å be om nåde til å føre et godt liv. På en gravstein i Tromsø kirkegård står: «Hva jeg brukte har jeg hatt. Hva jeg samlet etterlot jeg meg. Hva jeg gav bort tok jeg med meg.» Gud krever oss til regnskap for alt vi eier.

Overfor denne verdens ting bør vi alltid stille oss det spørsmål: «Fører dette til Gud eller bort fra ham?» Det gjelder vennskap, ekteskap, fornøyelser m. m. Er man i tvil bør man tale med sin skriftefar, men det må gjøres åpent og ærlig. Vi kan ikke evakuere til ingenmannsland, for det eksisterer ikke i denne forbindelse. Dagene kan aldri skjule himmelens uendelighet. Selv om man tror at evigheten er en imaginær størrelse

blir det alltid sittende noe igjen av dens realitet, men denne følelse overfører man på tiden og dens ting og tror at de aldri skal ta slutt. «Mellom oss og himmelen eller helvete er bare livet, og det er intet i verden som så lett kan knuses som det.» Og husk, vi skal ikke bestandig være de som følger andre til graven! En gang vil vi selv bli båret til den! Mange forarges over helvete fordi de ikke legger sterk vekt nok på synden og derved ringeakter Guds storhet og velde. De glemmer at den som ikke kjenner til strenghet heller ikke kjenner til medlidighet. En sannhet er og blir en sannhet selv om vi ikke liker den. Og Gud dømmer oss rettferdig etter våre gjerninger, etter de virkelige forhold. Vi skal stå til ansvar for alle sår vi har slått, alle tårer vi har framkalt, alt hat vi har følt, sjeler vi har forgiftet, venner vi har forrådt, barn som ikke fikk leve, navn en giftig tunge fikk ødelagt, all sløvhets, dovenskap og feighet i oppfyllelsen av våre religiøse plikter, alle uordentlige tanker og ønsker. Med alt dette står vi i tidens fylde alene for Gud.

Måtte Gud gjøre oss alle seende for det er for seint, ved å lære oss å fatte livets alvor, så døden kan bli oss en venn! Det kan skje om vi tar dommen på forhånd ved en daglig samvittighetsransakelse som skulle hver dag være vår siste, og ved hyppig skrifter — og om vår kristendom blir preget av tillit og kjærlighet, ærefrykt for Skaperen og korsets alvor — om vi lever livet under ansvar og i utholdenhet i det gode, trass i alle vansker og all motgang.

Som vi lever vil vi dø. Og blir du syk så kall en prest til og be ham hjelpe deg å gjøre regnskapet opp. Han er den eneste som foran døden kan gi deg det som da har betydning og verdi: den hellige eukaristi, de sykes sakrament. Vent ikke til du står ansikt til ansikt med døden. «Elsk din sjel» fordi du elsker din Gud — da skal du leve om du enn må dø.

*

Den annen rettetpreken var over ordet: «Se derfor til, brødre, hvorledes dere kan ferdes varlig, ikke som uwise, men som vise som kjøper den høvelige tid, for dagene er onde. Vær derfor ikke uvarsomme, men forstå hva Guds vilje er.» Ef. 5, 15—18. Disse ord er alltid aktuelle. Til alle tider har menneskene stått overfor valget: å slutte seg til de vise eller til dårene — til alle tider har det vært de som etter tur har gjestet begge parter og fort et omflakkende liv, fordi de har kviet seg for å ta et avgjørende standpunkt. Dårene har alltid disponert de beste stortrommer og de herligste fløyte-toner, mens de vise ikke opptre med brask og bram. Dårskapets propagandister er eksperter i å sette vakre navn på stygge ting. Man er ikke «umoralisk», men «frigjør seg fra foreldede fordommer» — det tales ikke om «overgrep» men om «historiens dynamikk, utviklingens harde konsekvens». En er ikke «antireligiøs» men «sprer opplysning». Det er en systematisk og meget farlig verdienes omvurdering som foregår no. Mange falske profeter lar sin røst høre, men det er jo nettopp disse apostlen advarer imot. Det gis bare en sannhetskilde: Gud. Den eneste kloke livsførsel er å forstå hva Guds vilje er. Den er fundamentet for all sann livsvisdom. Å ville bygge på annet er på forhånd dømt til å bli et mis-

lykket eksperiment, og menneskeliv og menneskelykke er altfor kortvarig og altfor kostbar til å bli eksperimentert med.

Vår tro har to forutsetninger: en fra Gud og en fra oss selv. Fra Guds side er det åpenbaringen som meddeles oss gjennom sendebud — det samme om dette heter Gabriel eller Peter eller Pius. Åpenbaringen innvier oss i Guds tanker. Bak hver av troens mysterier står den guddommelige sannhet i all sin majestet.

Fra vår side er forutsetningen: forstandens fri samtykke til Guds ord. Vi må ha den gode vilje til å tro, og denne vilje må understøttes av Guds nåde. Derfor er troen en overnaturlig evne til å gi hele vår tilslutning til Guds åpenbaring, ikke på grunn av innsikt, men på grunn av Guds autoritet. Guds evangelium er en kraft fra Gud til frelse for den som tror. Og troen er ubetinget nødvendig til salighet: «Den som tror og blir døpt skal bli salig, men den som ikke tror skal bli fordømt.» Når Gud nedlater seg til å gi oss noe så stort som barnekår hos seg, bør vi med glede ta imot et slikt opphøyd kall. Men vi kan ikke velge og vrake. De overnaturlige sannheter Gud har åpenbart, ligger over vår fatteevne, og vi kan ikke bruke vår fornuft som målestokk. Gud må selv verne om sin åpenbaring, og det gjør han gjennom apostlene og deres etterfølgere. Men disse er jo organer i Kristi Kirke, så troen er ikke underlagt den menneskelige subjektivitet, men Kirkens objektivitet som Kristi talerør til vegledning for de troende. Dette må vi erkjenne klart — først da kan vår forstand med Guds nådes bistand gi sin fulle tilslutning til de åpenbarte sannheter. Gud har villet at menneskene frivillig skal bestemme seg for å ta imot ham — det er menneskets gode eller onde vilje som er det avgjørende. Ellers vilde jo troen være uten fortjeneste. En helgen har sagt: «At Gud elsker oss er ubegripelig — enda mer ubegripelig at vi tør elske ham igjen — aller mest ubegripelig at vi likevel ikke gjør det. Og dog skulde intet være lettere, for Gud har nedlagt i vårt hjerte en så sterk trang og lengsel etter hans kjærlighet at dette hjerte vilde dø om det ikke lenger kunde elske.»

Vår frelse er en gave fra Gud. Gud har i sin kjærlighet kalt oss til sitt rike, og det medfører ansvar og forpliktelse. Hver dag stilles vi for valget: å tjene Gud eller Mammon. Å tjene Mammon vil si å gjøre personlig fordel til høyeste lov og ofre Guds bud om rettferd og rett, menneskekjærlighet, respekt, brorsinn og barmhjertighet for dette. Mammondyrkelse respekterer ikke menneskeverd fordi den ikke respekterer Gud. I den verden som no holder på å gå under er det en god del mammon-tjeneste i form av en ukjærlig kapitalisme, som i stedet for å være et tjenende middel er blitt et mål. Den er derfor også blitt bekjempet i de pavelige rundskrivninger, som så kraftig har slått til lyd for en menneskeverdige eksistens for alle samfunnslag. Selv som middel var kapitalismen ufullkommen menneskeverk, men det var mest den materialistiske ånd, som ved å infisere systemet gjorde dette så uhellsvangert. Kommer denne materialistiske ånd til å vedvare, vil alle nye samfunnssystemer bare gi oss mammontjeneste i en nyere og mer moderne skikkelse. Det er ikke en formforandring, men en åndsforvandling

som må til, så menneskene igjen setter rett og rettferd og kjærlighet til nesten over materiell vinning og personlig berikelse. Vi kristne må vandre i Kristi etterfølgelse — da først kan vi bli apostler som er med på å bygge en ny verden opp. Verden har mistet troen på vakre løfter og pene ord — den vil se gjerninger og handlinger. Den må overbevises gjennom utrettelig kjærlighet, gjennom katolsk kristenliv. Teori uten praksis duger ikke. Det er ansvaret og oppgaven ved å være en fullstøpt katolikk. Vi kan ikke omvende verden, men vi kan forvandle oss selv — vi kan ikke stanse verdenskrigen, men vi kan stanse syndens krig i oss selv, vi kan stanse de utallige småkriger som vi selv har begynt eller er blitt innviklet i. Vi kan ikke få hele verden til å respektere Kristi høye idealer av rettferd og kjærlighet, men vi kan da respektere dem selv!

Men selv om det er sant at vi fortjener det evige liv ved våre gjerninger må vi aldri glemme, at dette ikke er på grunn av deres eget indre verd, men et resultat av Guds nåde. Uten nådens liv kan vi ikke gjøre dem. Men vi eier fullstendig frihet og har selv ansvaret for vårt liv. «Hvor ofte har jeg ikke villet samle dere, men dere vilde ikke.» Hele vårt trosliv må leves under disiplenes bønn: «Herre frels oss! vi går under —!»

Tro og liv kan ikke skilles ad — det kristne liv er en konsekvent opplevelse av troen. Guds gaver er alltid oppgaver, og det gjelder også troens gave. Men den kan være utsatt for mange farer hvorav vi skal nevne noen:

En altfor upersonlig, lite levende miljøkristendom, hvor man fra omgivelsene har overtatt en del ytre former uten å trenge inn i deres innerste vesen. Disse ytre ting mangler derfor liv og menneskene spiller sin religion: gir en slags religiøs forestilling for sine omgivelser, som faller bort om det intet publikum er. Den slags religion er bare ytre dressur uten indre overbevisning. Utvortes oppfyllelse av religiøse plikter og forskrifter behøver ikke tyde på indre varme, og beviser er derfor ikke det samme som overbevisning.

En annen fare er å ta sin tro for lite alvorlig. Dermed følger mangel på virkelig trosglede. «Ikke hver den som sier: Herre! Herre! skal gå inn i himlens rike, men de som gjør min Faders vilje». Det er ikke fromt snakk og hodet på skakke og himlende øyne, som viser en kristens innerste vesen og væren, men ens daglige liv i familien, på arbeidet, på fester og i sykdom, det daglige av andre sette og usette liv. Fromhetsøvelser kan bli en erstatning for manglende religiøs inderlighet og kan medføre en viss religiøs forfenglighet. Man er ikke en tipp-topp katolikk fordi man trofast går i kirke — det skal mer til. Når man kommer ut av kirken skal det vises om livet blir båret av katolsk tankegang og mentalitet som inspirerer til handling. En katolisisme uten indre varme, uten en levende organisk forbindelse med vårt egentlige vesen er dømt til å mislykkes. I lengden kan bare en indre sannferdighet hevde seg, og en brist i ens sannferdighet fører tilsist til tap av selve sannheten.

Og så har vi en fordekt menneskelig gjørelse av vår religion. Man flytter tyngdepunktet til seg selv i stedet for til Gud. Det blir følelseskristendom, opplevelseskristendom eller nyttereligion. Eller man

bygger sin religion på en enkelt prest, så religionen blir persondyrkelse i stedet for Gudsdyrkelse. Med denne innstilling møter man i kirken med det eneste formål å levere kritikk av den preken som blir holdt. Enhver intelligent kristen med en dosis god vilje burde alltid få noe positivt ut av enhver preken, om ikke annet så øvelse i tålmod og selvbeherskelse! All annen holdning skader oss selv: «Kirken er sjelenes hogskole!»

Sedelig forfall kan føre til frafall fra troen: «Lev bestandig slik at du aldri behøver å være redd Gud — og du skal aldri tvile på hans eksistens!»

Troevnen må utvikles ved at vi lever etter den samt skaffer oss de åndelige kunnskaper som hører til den — f. eks. ved lesning av religiøse bøker. Kirken vegleder oss trygt der som overalt ellers. Ute i verden ser vi sannhet og villfaring, godt og ondt, ugras og hvete om hverandre. Intet steds hvor det kjempes åndelig eller politisk finnes bare villfaring, og bare djevelen gjør det onde for det ondes egen skyld. Alle har noe godt i sinne hvormed man selvfølgelig rettferdiggjør seg overfor seg selv. I hver villfaring stikker et sannhetskorn og ingen idé er bare løgn og ondskap. De inneholder alle noen sannhet og Gud tillater dem fordi nettopp denne del av sannheten er blitt fortrenget. Feilen er at man utgir denne del av sannheten for å være hele sannheten og forkaster andre deler, men når man vil leve hele livet bare på en del av sannheten graver man sannhetkjernen stadig dypere ned. Det tragiske i menneskenes utvikling ligger nettopp i at den ene ensidighet stadig blir gjendreven av den andre, så det tumles fra den ene ytterlighet til den andre om ikke menneskene lar seg lede av Gud og hans åpenbaring og den Kirke, hvori Kristus fortsatt lever og bor. Kaotiske tider kan ikke berøve oss vår indre tro og fred hvis vi virkelig lever i og av vår tro. Bare overbevist kristne kan holde stand under den store folkevandring som no foregår ute i verden: «Dette er den seier som overvinner verden: vår tro!» Men er troen ikke sterk nok til å overvinne oss selv, hvordan kan vi da overvinne verden?

Vi må leve av vår tro — ellers dør den og vi med den.

*

Den tredje og siste retrettpreken var over ordene: «Så er dere ikke lenger gjester og fremmede, men dere er medborgere med de hellige og Guds husfolk, bygd opp på apostlenes og profetenes grunnvoll med Kristus Jesus selv som hjørnesteinen, som holder sammen hele bygningen, så dere vokser til et hellig tempel i Herren, og i ham blir dere også bygd opp sammen med de andre til en bolig for Gud i ånden.» Ef. 2, 19—22.

Det finnes de mennesker som på spørsmålet om hvorfor de er katolikker svarer at det er fordi foreldrene var det. Det er et tilfredsstillende svar for barn og for store barn, men ikke for tenkende mennesker. Kommer en til den overbevisning at den religion man er oppdradd i ikke er den sanne gjelder Kristi ord: «Den som elsker far og mor mer enn meg er meg ikke verd.» Vi er heller ikke katolikker for å slippe lettvtint fra vår religion — dertil er Kirkens krav for store. Vi er det fordi vi er tenkende mennesker, fordi Kirken er konsekvensen av vår tro på Kristus, som igjen er konsekvensen av vår tro på Gud. Og vår tro på Gud er et krav av vår sunne fornuft. Har en katolikk innsett

dette og derved underbygget sin tro er han katolikk, fordi han erkjenner Kirkens guddommelige opprinnelse, og er som følge derav entusiastisk apostel for sin tro. Vi vet da at vi eier Kristus fordi Kristus er «Kirkens hode» og vi «lemmene på hans legem». I dette bilde har den hellige Paulus framhevet Kristi eget ledende og styrende nærvær i Kirken i kraft av løftet: «Se, jeg er med dere alle dager til verdens ende!»

Kristus er Kirkens livskraft, dens livsprinsipp samtidig som Kirken er det legem hvori denne indre og usynlige kraft åpenbarer seg. «Jeg er vintreet — dere grenene» — en bedre forestilling om Kristi ubegripelige nærvær i Kirken finnes ikke. Kirken som synlig menneskesamfunn er et stykke leire som Kristus har grepet og former sine idéer, uttrykker seg selv i. Men derved oppstår også konfliktene mellom de menneskelige elementers likegyldighet og sviktende villighet til å la seg forme — og Guds vilje. Det er Kristi livsoppgave i Kirken å overvinne denne motstand, selv om denne gjør seg sterkest gjeldende der, hvor den omdannende og forvandlerende kraft er mest virksom. Innenfor Kirken føles den minste ukristelige holdning som en smertelig motsigelse — derfor blir Kirken en valplass, hvor guddommelig vilje og menneskelig treghet kolliderer, til Kristus langsomt vinner skikkelse i hver og en. Og menneskeheten leverer stadig nytt stoff som skal formes, og derfor er Kristi verk ufullendt så lenge Kirken lever på jorden — han begynner forfra i hvert menneske som blir døpt.

Kristus virker gjennom Kirkens legem idet han gjennom dens organer påvirker de enkelte lemmer. I lyset av vår tro vet vi at Kirkens læreembete er den munn Kristus taler med til verden — hyrdeembetet den hånd hvormed han fører menneskene på frelsens veg, og presteembetet den hånd han velsignende og helbredende legger på syndige hoder. Derfor må Kirken også stille sine absolutte krav om lydighet som bevis på de troendes ærefrykt og kjærlighet til den i Kirken boende og gjennom Kirken talende Kristus. Kristus og Kirken er ett og det samme — han er dens enhetsprinsipp. Den Hellige Ånd gjennomstrømmer Kirken som en kjærlighetsbølge fra Gud og er samtidig den samme virkelighet i alle sjeler.

Men som allerede nevnt: fordi Kirken består av et guddommelig og et menneskelig element hersker der et visst spenningsmoment. En moderne forfatter skriver: «Vil en søke noe som kan representere Kirken uten å forråde den må en se på paven og biskoppene som underviser i troen og sjelelæren, og på helgenene i himmelen og på jorden — oss arme syndere må en ikke se på.» Konfliktene kan forårsake stormer og Kirken kan også komme ut i stormvær som oppstår utenfor dens mure. Men dessverre sover som oftest vår tro så dypt at det må vær til for å vekke den. Djævelen hater Gud og derfor også konsekvent hans organisasjon. Da den allmektige kjærlighet trådte inn i den skapte verden i menneskelig skikkelse og underkastet seg dens lover, benyttet all godhet og sannhets fiende seg straks av dette, og da synden ikke kunde angripe Kristi guddommelige vesen kastet den seg over hans menneskelige natur hvor han tillot det — og Frelseren

boyde sitt hode i døden. Men da han fortsatt lever i Kirken avspeiler hans liv seg i den, og djævelens hat mot den er like så absolutt som det var det mot Kristus.

Vi må eie sterk urokkelig tillit til den som styrer St. Peters skip, Kristi stedfortreder på jorden: paven i Rom. Tillit er imidlertid ikke det samme som å legge hendene i fanget — Gud krever innsats av alle våre krefter. Tillit er å gjøre sitt beste og så overlate resultatet til Gud. Ekte tillit gir kraft til å mestre livet. Vi vet at vi aldri proves over evne. Men vi har lett for å glemme den rette ydmykhet når stormene herjer, og ofte må det en storm til for å rense Guds helligdom, så Kirkens fiender får rengjøre der hvor Kirkens venner i falsk ettergivenhet har sviktet. Stormer må feie visne grener og vissent lauv av Kirkens vintre, for da befestes alt det som er sunt og ekte. Bare når vi er ubarmhjertig ærlige overfor oss selv og ydmyke overfor Gud kan vi komme ikke alene uskadede, men styrket og fornydd gjennom ulvetidene. Det er fare for at vi kan komme under tidens forrående innflytelse og bli fristet til å hate, men da er vi med på å mangfoldiggjøre tidens ondskap istedenfor å begrense den. Kjærlighet er de kristnes kjennetegn, og kjærlighetsplikten hviler så meget sterkere på oss, når hatet dyrkes som en avgud og legger allting i ruiner. Kirken må hevde de evige prinsipper, og etter vår kjærlighetsevne bedømmes det om vi er Kirkens trofaste barn.

En sann katolikk følger ikke alene Kirkens befalinger men også dens ønsker. Vi må slå ring om vår biskop og gi avkall på vår subjektivitet når det gjelder enheten. Ikke gi oss av med negativ kritikk eller ønske å agere reformator. Keiser Konstantin gjorde det rette da han under kirkemøtet i Nicea kastet en hel bunke anklager mot biskoper ulest i ilden idet han sa: «Når jeg ser en prest synde vil jeg gjerne beskytte ham med min keiserkappe for å unndra ham offentlig ondskinnhet.» Men vår keiserkappe — vår kjærlighets kape — er ofte så fillet at den ikke kan skjule noens feil, for ikke å tale om prestenes. Men la oss huske at de som åpenbarer andres feil åpenbarer samtidig i det minste en av sine egne: sin mangel på kjærlighet.

Til å være tro mot Kirken hører også å be — ikke bare engang i mellom når en trenger hjelp, men regelmessig. Men når foreldrene ikke lærer barna å be — hvem skal så gjøre det? Husk: «seieren tilfaller ikke de hender som bærer våpen, men de som folder dem i bønn!» Men dessverre synes de fleste at det står mer respekt av de væpnede enn av de foldede hender. Dette er iallfall den verdens dom som lar seg imponere av makt og vold. Vi må be fordi vi intet makter i oss selv, men alt i ham som gjør oss sterk. Kirken hjelper oss også her, idet den har bestemt hvorledes vi skal feire søndagen ved å delta i messen. Men det faktiske forhold er ofte at Herrens dag er blitt vår egen dag — den er blitt sovedag, turdag, sykkeldag, skidag. Begynner vi først å finne på alle mulige og umulige unnskyldninger for ikke å vigse søndagen til Herren, er vår kjærlighet temmelig mangelfull. En trofast katolikk mottar ofte sakramentene. Fra vuggen til graven rekker Kirken oss sine nådemidler. Den innbyr oss om og om igjen, men hvor blir det av de innbudte? Vi bør ofte gå gjen-

nom skriftestolen til kommunisjonsbenken — da blir vår kristendom ikke blodfattig. Da vil den få indre varme og gnisten vil springe over til andre.

For hundre år siden ble den evigé lampe tent igjen etter å ha vært sløkt her i landet i over tre hundre år. Og ingen fikk det inntrykk at Kirken var blitt gammel på den tid. I hundre år har den no talt sitt tause språk, og som en trekongerstjerne vist vegen for dem som med vismennene vil falle ned og tilbe Kristus. Kirken blir aldri trett av å begynne på nytt — etter å begynne forfra med hvert eneste menneske. Den blir heller jaget enn den går med på kompromiss, som alltid er kompromitterende. Den må være like så steil og intollerant som sannheten selv. Vi vet at det er vi som trenger Kirken — ikke den som trenger oss, hva også det norske folks historie er et slående bevis på. Og Kirken ikke alene bygger kirker — den forvandler også menneskene til Guds bolig. «Om noen elsker meg skal han holde mitt ord og min Fader skal elske ham, og vi skal komme og ta bolig i ham».

Vi føler oss no forent med de 370 millioner katolikker over hele verden — vi føler oss forente med det katolske Norge fra før reformasjonen — ja, vi føler oss forent med aposteltiden.

Vær tro da mot vår Kirke, den trofaste hellige mor, og feir jubileumsfesten som levende Guds boliger, rensset ved Kristi blod, styrket ved Kristi legem!

Påskekvelden.

innledet de egentlige jubileumsfestligheter. Lenge før tiden var St. Joseffsøstrenes store kapell omtrent fylt av en forventningsfull skare. Langs kappellets vegger paraderte de forskjellige foreningsfaner og på altret sto St. Olavsrelikvien — den berømte «St. Olavs Helligdoms Arm» i sitt kostbare gjemme. Originalen til det var jo også i sin tid blitt et offer for den systematiske kirkeutplyndring som ledsaget reformasjonens innføring her i Norge og var blitt ført til København, men på biskop Studachs initiativ og ved hjelp av dronning Josephine fikk vi jo i 1862 den autentiske relikvie tilbake i et nytt gjemme, en nøye kopi av det gamle som ble i København, og ført tilbake til den originale skikkelse. Herlige blomster omga den.

Lått før kl. 6 tok fire medlemmer av O.K.Y. oppstilling ved altret mens andre dannet espalier ved midtgangen. Ved orglet preluderte stemningsfullt den unge kunstner Rolf Østbye, og presis på slaget seks lød tonene av Guilmant: «Grand Choeur», mens biskopen og alle her i byen værende geistlige gikk opp til koret.

Hurtig og samtidig med stor ro ble prosesjonen ordnet — ved denne som ved alle de øvrige kirkelige festligheter fungerte pastor dr. Duin som seremonimester, og det er kan hende på sin plass like så godt først som sist å rette en hjertelig takk til denne åktede og avholdte kapellan ved St. Olavskirken. Når hver eneste kirkehøytid fikk et udelt harmonisk forløp skyldtes det ikke minst seremonimesterens intense forarbeid med ministrantene og

hans rolige og verdige måte å lede de ofte meget krevende og innviklede seremonier på. Når man så udelt kunde oppleve alle disse høytidsstunder var det også, fordi man følte seg så trygg overfor seremonimesterens faste grep om tingene: her skulde det så visst ikke oppstå noen floke!

Derfor gikk som sagt også ordningen av den store prosesjon meget glatt. Mens alle istemte msgr. Kjelstrups skjønne: «Norge, hør din fortid kaller — — —», den herligste opptakt til denne historiske minnefest, dro man ut av kapellet med relikvien på sin bærestol, båret av de fire O.K.Y.-er. Disponent Carelius og grosserer Chr. Müller fungerte som marsjaller.

Under Nylunds ledelse hadde travle hender fra den tidlige morgenstund vært beskjeftiget med å iføre St. Olavskirken dens vakreste skrud. Mens St. Joseffsøstre tok seg av koret og altrene, hvor årstidens vakreste blomster brakte all vårens fest og glede meg seg, arbeidet hr. Nylund med sin stab i det øvrige kirkerom, som fikk girlander med sløyfer i de pavelige farger langs vegger og rundt søylene, mens murene ute og rekkverket ned trappepartiet fikk samme dekorasjon. Det var et stort arbeid, men resultatet var meget festlig og til megen ære for de som sto for det, både søstrene og hr. Nylund med hjelpere.

Mens prosesjonen dro inn fikk man det første av de mange musikalske skjønnehetsinntrykk som dette jubileum har vært så gavmild med. Ved orglet satt hele tiden kirkens dyktige organist Wolfgang Olafsen og behandlet kunstnerisk følsomt og virtuost overlegent dette vanskelige og krevende instrument. Som sangkorets leder fører no den unge allsidige kunstner Rolf Østbye den gode tradisjon videre fra Olaf B. Olafsens tid etter at denne på grunn av sykdom har nedlagt den taktstokk han med så megen ære svang i mange år. Også Østbye formår å insitere og fastholde medlemmenes interesse og begeistring for oppgavene. Det var allt annet enn lette ting han hadde valgt blant vår deilige katolske kirkemusikk, og det fikk en utførelse som ga biskopens spesielle takk til sangkoret under festmøtet gjenklang i alles hjerter. Det merkes så klart at her synges det ikke for å briljere med stemmene eller for å vinne personlig ære eller materiell fordel — her er sangen til Guds ære og menighetens oppbyggelse og det legger en særlig klang over toneveldet.

Mens prosesjonen dro inn utførte kor og orgel Olavs-sekvensen «Lux illuxit». Derpå trådte biskopen fram i kordøren og holdt følgende tale:

Høytelskede i Herren!

Hva er egentlig meningen med de festligheter som vi no har innledet med denne høytidelige prosesjon? Hvorfor er vi alle i feststemning, når vi no feirer minnet om Kirkens gjenreisning i Norge, 100 års jubileet for opprettelsen av St. Olavs menighet? Å, det ligger en dyp og edel mening til grunn for denne feiring og feststemning. Vel er tidene ikke til å feste. Hele verden står i kamp og utalte millioner

lider og sukker, og det er vel ingen av oss som ikke har fått føle tidens ondskap og hardhet. Og likevel, ja kanskje nettopp derfor trenger vi en kirkelig fest som får oss til å glemme alt det triste og gir oss kraft ovenfra.

Det er først og fremst en takknemlighetsplikt mot Gud for alle de nådegåver han i disse 100 år har latt strømme gjennom sin Kirke i Norge. En takknemlighetsplikt også mot de menn som med sin glødende iver og sin iherdige innsats har bygd opp det som vi no nyter godt av og som er en kilde til så megen trøst og glede for oss.

En annen grunn til feiringen av dette jubileum er at det skal være en festdag for katolsk trosbekjennelse, en begeistret bekjennelse av vår dype og ydmyke tro på den hellige treenige Gud, på Jesus Kristus, Gudsonnen og menneskesønnen, verdens frelser og saliggjører, på hans nærvær i Alterets sakrament, dette kjærlighetsbånd mellom menneskene, en bekjennelse av vår urokkelig faste tro på hans ene, hellige, katolske og apostoliske Kirke og på de helliges samfunn som forener alle Guds barn til alle tider og til ett legem under ett hode: Jesus Kristus.

Til sist men ikke minst må feiringen av dette jubileum bli utgangspunktet til åndelig fornyelse for oss alle. Et jubileum må ikke bare være tom begeistring, det må ikke bare feires med pomp og prakt eller med store og skjønne taler, men med gjerning og handling. Det vil si, vi må i den grad bli gjennomtrengt av bevisstheten om den ufattelige lykke som det er å tilhøre Kristi Kirke at denne bevissthet fyller oss med hellig glede og stolthet og at den så å si driver oss til alltid å vise oss som lydige og trofaste barn av denne Kirke og gjør oss til begeistrede apostler for den. I dette har vi jo et herlig forbilde i vår store martyrkonge, hellig Olav, som ofret sin krone og sitt liv for å plante Kristi Kirke, den katolske Kirke, i Norges jord. Og tenk på de få katolikker som bodde i Norge for 100 år siden. Av deres bønnskifter til biskop Studach og kong Karl Johan framgår at de inderlig lengtet etter å få et Guds hus med Frelseren i tabernaklet, så de kunde oppfylle sine religiøse plikter og få all den trøst og styrke religionen kan gi. Vi har no det de lengtet etter. Vilde vi da ikke være ynkelige og utakknemlige om vi ikke gjorde bruk av det, om vi ikke oppfylte våre religiøse plikter med glede og gikk mer og mer fram i kjærlighet til Kristus og hans Kirke!

Se, Høytelskede i Herren, det er meningen med feiringen av dette 100 års jubileum. Det er altså fra først til sist en kirkelig fest, som må samle oss alle i Guds hus, og der under de festlige gudstjenester må vi helt gjennomtrengte oss med Kristi ånd og hans Kirkes ånd, så vi blir kristne med liv og sjel. Ja vi må feire jubileet i Guds hus og drikke av det levende vann han gir oss i sitt ord, i sine sakramenter. Derfor sier jeg til dere med profeten Isaias' ord: «Kom, la oss gå opp til Herrens fjell, til Jacobs Guds hus, så han kan lære oss sine veger og vi fer-

des på hans stier. For fra Sion skal lov utgå og Herrens ord fra Jerusalem» (Is. 2, 3).

Amen.

*

Etter biskopens tale sang koret Pitoni: «Cantate Domino», hvoretter den nye biskoppelige tronstol ble innviet. Hs. høyærverdighet rettet først en hjertelig takk til menigheten, som har skjenket ham den i anledning hans jubileum i høst. Den er et vakkert stykke kunsthåndverk, utført i eik av Mario Caprino. I midten av ryggpartiet, rett over selve høysetet, er utskåret og fargelagt biskopens våpen og valgspråk — øverst til venstre og høyre to relieffer av den Hl. Sunniva og Hellig Olav — under disse alfa- og omega-tegnene, alt bundet sammen med rik nordisk ornamentikk. Med bønn, velsigelse og avsyngelse av «Vi elsker vår Kirke» ble denne innledende kirkefest avsluttet.

Olte-messen, påskemorgen.

ble frambåret av sokneprest dr. Sund for de levende og døde i menigheten. Det var sangmesse, sunget av de utrettelige O.K.Y. som visselig har gjort en stor og oppfrende innsats under alle disse festligheter. De har vært enestående i sin iver for å gjøre seg nyttige — slept benker, hjulpet til med pyntingen og vært rede overalt man trengte en håndsreking med uselvisk interesse og arbeidsomhet.

Hs. høyærverdighet biskopen preket over ordene fra festdagens liturgi:

«Dette er den dag som Herren har gjort, la oss juble og glede oss på den!»

Ingen fest i kirkeåret rommer så megen livsenergi som påskefesten som forkynner oss at det i hver lidelse er et håp, i hver smerte en utløsning, i hvert langfredagsmørke påskemorgens lys. Da Frelserens lidelsesveg er slutt klinger jublen over den seierrike oppstandelse. Dette er også Kirkens og alle trofaste kristnes veg: fra kamp og kors og lidelse til oppstandelse, et nytt liv. Og denne tro fyller særlig oss norske katolikker på denne påskefest 1943: det var jo på påskefesten for hundre år siden at Kirken etter en lang langfredag feiret sin oppstandelse i Norge, idet det evige lys da atter ble tent i Norges hovedstad. For en herlig påske det må ha vært for disse ensomme katolikker som no ble samlet i St. Olavs menighet, og hvor de har jublet da de fikk dette svar på sine bønnskifter til biskop Studach og kong Karl Johan. Og denne lille flamme i Guds lampe er no blitt til mange små flammer rundt om i Norges land.

I dag ser vi at intet langfredagsmørke helt kan slukke lyset foran Frelserens bolig i Tabernaklet i våre katolske kirker, og vi føler sterkere enn noen gang det uendelig store som disse innebærer

idet de omslutter Frelseren i Sakramentet, denne gave over alle gaver. Men er vi no også så gjennomtrengt av dens storhet og frelsende kraft at vi ikke kan leve uten den og brenner etter å gi den til andre?

Dersom ikke verden gir plass for Kristus i alterets sakrament vil den bli et bytte for onde makter, for i Eukaristien utøser Kristus sin forbarmende kjærlighet i menneskehetens blødende sår. Vi vet og vi sier det, men ofte bare som en utenat lært lekse, uten at det griper i sjelens dyp og forvandler oss til nye og bedre mennesker. Vi takker Gud for våre kirker og våre gudstjenester, men det er bare det første skritt av en trofast katolikk: å gå i kirke om søndagen for å bivuene messen og motta den hl. kommunion. Vi har langt større forpliktelser: vi skal fylle oss selv og verden med Kristi ånd. Alle kirkeårets søn- og festdager skal være en eneste rinnende kilde til et høyere indre liv, som ikke er a v denne verden men vel f o r den, for dens frelse, lægedom og helliggjørelse.

Vårt liv, vår ferd, vårt eksempel må vitne om de rikdommer vår Kirke rommer og som lar den gå seirende ut av alle prøvelser, kamper og nederlag. Men da må også vi i bruke all vår energi for å bryte gjennom alle hindringer og gi oss over til Gud i kjærlig lydighet og lydlig kjærlighet. Ene da blir hele vårt liv preget av den ånd som fikk apostelen Paulus til å rope: «Kristi kjærlighet driver meg,» og da blir vi alle ett folk, én familie, et legem i Kristus.

Forstår vi i dag den Guds gave vi har fått i Kirken, den hellige messe, den hellige kommunion kan vi da aldri bli trett av å takke Kristus for den ufattelige måte han har tatt bolig blant oss. Vi vil da ikke vike tilbake for noe for selv å bli nye og bedre mennesker og gjøre Kristus kjent og elsket av våre medmennesker, så han kan feire påske, oppstandelse i den dødelig sårede menneskehet. Og da sier vi med de katolikker som for hundre år siden så inderlig ba om å få den evige lampe atter tent i Norge: «Hellig og ukrenkelig er den tro oss, som vår hellige moder, den katolske Kirke har skjenket oss. Og i denne tro, det lover vi høytidelig, vil vi holde ut tro inntil døden.» Amen.

I kommunionen deltok praktisk talt hele menigheten — det gikk en ustanselig strøm opp til Herrens bord.

Etterpå var det

Frokost i foreningslokalet.

Under ledelse av de to dyktige formenn for henholdsvis Elisabethkongregasjonen og Mariakongregasjonen, fru Josefine Hansen og frk. Martha Østensvig hadde ivrige medlemmer av de to kongregasjoner pyntet festlokalet på det vakreste så det framtrådte i vårens skjønneste blomsterprakt. En rekke småbord var dekket i hvite og gule farger og skjønt lokalet ble praktisk talt fylt med en gang gikk oppvartningen kjapt fra hånden.

Det hersket den hyggeligste stemning og alle beklaget at tiden var så kort tilmålt. Man skulde jo rekke innen høymessen å bekranse prestenes gravsteder på

Vår Frelsers gravlund.

Ogå der hadde kjærlige hender vært på ferde — både den store fellesgrav og pastor Weirigs, der som den første prest er begravet i den nye fellesgrav, samt mgr. Irgens'. Til den store flokk trosfeller sluttet seg no presteskapet med prefekten for Nord-Norges kirke-distrikt mgr. Wember, som var kommen den lange veg fra Tromsø for å bevitne sin og sines deltagelse i vår festglede.

Etter avsyngelse av «Der går en helteskare — —» trådte disponent Carelius fram og uttalte følgende:

Vi er kommet her i dag for å bekranse prestenes gravsted. Her hviler den første norske biskop etter reformasjonen, mgr. Offerdahl, her hviler sekularprester og ordensprester, — jeg vil nevne mgr. Günther, mgr. Snoys og den første dominikanerprior som har bodd i Norge etter reformasjonen, pater Hélaine. På et annet sted på kirkegården hviler mgr. Irgens. Det hviler flere prester i Norges jord. Utenfor Norge er begravd vår første biskop etter reformasjonen, mgr. Fallize, biskop Studach prefekt mgr. Bernard, mgr. Hagemann, og ikke å forglemme vår menighets første prest, pastor Montz og flere med dem. Idet vi minnes dem alle, legger vi kransen ned i ærbødighet og dyp takknemlighet for deres virke i menigheten og den norske misjon. Deres stjerne skal alltid lyse på Norges katolske himmel. Vi skal huske på hva der står på gravsteinen her: Kom Eders forstandere i hu, som har talt Guds ord til Eder. Vi anbefaler oss til deres forbønn, liksom vi ber for dem og alle våre avdøde: Gud gi dem den evige hvile og la det evige lys lyse for dem, de hvile i fred. Amen. Lovet være Jesus Kristus i all evighet. Amen.

Disponenten nedla deretter en krans med brede bånd i de pavelige farger. Prefekt mgr. Wember nedla en krans fra Nord-Norges kirke-distrikt, med takk til de prester som har virket så oppofrende der, og en annen som Nord-Norges hilsen til alle prester. Sokneprest Sund og de tilstedeværende ba en bønn for de avdødes sjelefred og graven ble bestenet med vievann. Derpå gikk man til mgr. Irgens' grav, hvor det også ble nedlagt krans. Påsketradisjonen tro hadde O.K.Y. i forvegen besøkt denne sin uforglemmelige direktørs grav og hedret hans lysende minne.

Og så kom de kirkelige festligheters høydepunkt:

Pontifikalmessen.

Trass i adgangstegn og alt som var gjort for i første rekke å sikre menighetens medlemmer og andre katolske trosfeller plass hadde en mektig kø dannet seg foran kirkens hovedinngang, og et øyeblikk etter at adgangen var blitt gitt fri var kirken fylt til trengsel. Dog ikke til trengsel, for med den sikkerhet som mangeårig rutine parret med urokkelig fasthet og elskverdig bestemtighet gir, di-

rigerte kirketjener Stangeby, de to brødre Fiala og O. Sørum strømmen slik, at midtgangen ble holdt hel fri til biskopens inntog. I løpet av forholdsvis kort tid så det — iallfall fra referentens plass på orgelkoret — ut som alle hadde funnet seg til rette, og det falt ro over den store forsamling. Meget virkningsfullt brøt nettopp i dette øyeblikk solen gjennom skydekket, og de mange farger i de høye vindusglassmosaikker spilte over den biskoppelige kortesje. Det var som forente fargetonene seg med musikkens toner til en eneste stor harmoni, en lovsang til Guds pris!

Oppe i prestekoret hadde etter hvert samlet seg alle her i byen værende geistlige — i forreste rekke bemerkedes særlig pastor Ugens ærverdige skikkelse, det stedlige hierarkis høyaktede og avholdte nestor. Ved orglet satt organisten Wolfgang Olafsen, mens Rolf Østbye også no dirigerte sangkoret, som var blitt forsterket med de to ypperlig unge kunstnere Inger Aronsen Tjomsland og Carl Lundgren, hvis beåndede utførelse av solopartiene i «Credo» var av en betagende virkning. Messen var den skønne «Stella Maris» av Felix Nowowiecki. Som preludium spilte organisten G. Böhms: «Preludium og Toccata». Under biskopens inntog ble «Ecce sacerdos» av Ortwain spilt, mens biskopen iførtes de liturgiske messeklær sang kirkekoret den pompøse «Christus vincit». Ellers ble utført som Graduale «Haec dies», av Schweitzer — til offertonene «Terra tremuit» av Førster — mens biskopen avførtes messeskruddet: «Regina Coeli» av Antonio Lotto. Og endelig spilte organist Olafsen som postludium Paschelbel: «Fuge i C-dur». Så vidt den musikalske side av programmet.

Hs. høyærverdighet biskopen celebrerte — sokneprest Sund var assisterende prest med fransiskanerpater sokneprest Notenboom som diakon og dominikanerpater Thorn som subdiakon. Prekenen ble holdt av mgr. dr. Kjelstrup over ordene fra profeten Joel:

«Frykt ikke, du land! Fryd deg og vær glad! Ti store ting har Herren gjort!» Påsken er i første rekke livets fest, festen for seiren over døden og dødens håndlangere. Og det er såre symbolsk, at den alltid faller om våren, hvor hele naturen utfolder de i den virkende oppstandelseskrefter. Mens alt spirer og grønnes under vårsolens velsignende varme istemmes i de katolske kirker hele verden over det mektige litani til den evige konges stråleglans, som gjør «selv natten som den lyse dag». Påskefesten er minnefesten for det største av alle minner: Kristi seier over gravens mørke, men i år blir dette minnet forsterket og enn mer levende ved det at denne kirke feirer hundreårsminnet for vår hellige kirkes oppstandelse i Norge etter en gravleggelse på over tre sekler. Det var ganske visst i et såre enkelt og provisorisk kapell at pastor Montz leste den første hellige messe under lovens beskyttelse, men sikkert har det frydet våre høye forbedere for Guds trone: St. Olav, St. Halvard, St. Eystein, at den evige lampe ble tent i deres og vårt elskede fedreland. Det var den «beleilige stund» som biskop

Studach hadde benyttet — i dette ligger også et manende minne. Det var i en slik beleilig stund at Hellig Olav ble Guds og Kristi ridder uten svik. Gud betjente seg her i Norge på særlig måte av folket selv og folkets menn til å vinne landet for Kristus — ellers er det som oftest skjedd ved fremmede misjonærer. Før Hellig Olav hadde ganske visst Olav Trygvasson banet vegen, men det ble Norges konge til evig tid som med sitt blod tegnet det kors, hvis merke seinere intet kunde utslette. På Stiklestad sprang den helsebringende kilde fram som skulde skylle over hele landet og ta med seg hver forskjell på rik og fattig, fri og trell, høy og lav, fordi alle no ble like verdifulle sjeler. Det var ingen lett lære å annamme for nordmenns stolte sinn — denne at alle har en uodelig sjel som sitt kosteligste eie, for som naturen her er steil er menneskesinnene det også. Men som Golfstrømmens varme har smeltet isen om Norges kyst så smeltet martyrkongens varme kjærlighet, hans blod på Stiklestad, hjertenes harde kulde. «Salig er de fredssommelige» var et budskap det tok tid for de stridbare nordmenn å tilegne seg ånden i — men Stiklestad var en forkynnelse, hvis makt de forstod og boyde seg for, og herlige helligdommer reiste seg. Høyest kneiste Nidarosdomen, vår deilige valfartskirke, og i moderkirkens spor blomstret kultur, kunst og vitenskap. Det personlige dreper kirken jo aldri, men det personlige og det subjektive er ofte filtret sammen og derfor kunde det ikke hindres at forfall ble sporet hist og her — ikke minst i det kirkelige sentralstyres store forfallsperiode. Men disse spredte tilfelle veide intet mot de velsignelser som Kirken brakte folket — intet under at de fremmede voldsherrer rettet sine kraftigste slag mot den da de forsøkte å bemektige seg landet og tilrane seg makten. Fimbulvinteren satte inn — den fullstendige kristendom ble slått itu, dens prester jaget, dens Gudshus plyndret og dens hellige skatter rovet eller ødelagt. En fremmed kulturform ble påtvunget — og lover og forordninger satte en dyster stein for Kirkens grav og holdt vakt over den. Til den sanne tro for hundre år siden stod opp av denne grav og viste sin uodelige kraft. Hus på hus til Guds ære og forherligelse ble reist ut over landet — beskjedne ofte i det ytre, men de rommer alle det høyeste og helligste som finnes på jorden: den sakramentale Frelser.

Derfor er det i første rekke en takkefest vi no feirer. Vi har kirker og kapeller og levende menigheter landet over — vi har en biskop som formidler vår forbindelse med det evige Rom. Vi takker Gud og ber ham velsigne vårt land, våre trosfeller og de mange som enno bare er sökende sjeler. Vi ber Gud velsigne vårt folk og skjenke oss alle den indre sjelens fred, som selv verdensbrannen om oss ikke kan slukke.

Prekenen gjorde et dypt inntrykk, som ble understreket av det praktfulle Credo som dernest ble framført. Ved gudstjenestens avslutning leste biskopen opp den lykkønskningsskrivelse som er sendt Norges katolikker fra den Hl. fader i Rom og meddelte den pavelige velsignelse. Til sist ble et pompøst og festlig Te Deum avsunget.

Pontefikalandakten

om kvelden hadde likeledes samlet overfylt kirke. Nord-Norges overhyrde prefekt Wember celebrerte den, hvorved tanken uvilkårlig gikk varmt til våre trosfeller høyt mot nord som har vist oss sin hjertelige deltagelse i vår fest ved å sende oss selve sin prefekt som representant. Det er en lang og besværlig reise mgr. Wember har måttet foreta for å kunne være her noen få dager: mandag reiste han fra Tromsø, fredag var han i Trondheim og lørdag her — og like så lang tid tar tilbakereisen. Så meget desto større pris setter Oslos katolikker på prefektens nærvær, og både mgr. Wember og våre trosfeller nordpå kan være forvisset om at mange bønner er blitt sendt opp under denne andakt for presteskap og lekfolk i denne i geografisk forstand fjerne men i våre hjerter så nære gren av vår Kirkes store vintre. Som diakon og subdiakon fungerte sokneprestene dr. Sund og maristpater Rommelse. Også under denne gudstjeneste utførte sangkoret to monumentale verker, nemlig «Sacris solemnis» etter prekenen og «O vos omnes» av Nikel etter vigselbønnen. Retrettlederen, sokneprest Notenboom holdt prekenen, viet Jesu Hjerte, over ordene:

«La det samme sinnelig være i dere som i Kristus Jesus.»

Selv da det romerske keiserrike forfulgte kristendommen som en statsfiendtlig bevegelse kunde de fengslede kristne ta mot besøk. En representant for menigheten i Filippe besøkte således den internerte apostel Paulus med en gave, og Paulus svarte med et takkebrev, hvori han formaner filippenserne til ydmyk å gå i Kristi fotspor og tjene hverandre. Men han ikke bare formante, han avlegger også et vitnesbyrd, en bekjennelse, idet han forteller om sitt eget sjeleliv og klarlegger de dypeste grunner for sin tro. Vi får se den levende kilde til hans apostoliske energi og selvoppgivelse — det er ikke lenkene i Rom som binder ham, men Kristi ufattelige kjærlighet, idet han ydmykte seg og ble lydig til døden, til døden på korset.

Grepet av denne altbeherskende kjærlighet vender Paulus seg til menigheten og ber den handle i samme ånd — den ånd som han etter å ha nevnt en del enkelte ting sammenfatter i ordene om å ha det samme sinnelag som Frelseren. For da vet han at han ikke har glemt noe av det som skal kjennetegne en kristen. Paulus har gitt seg helt over til Frelseren, og skjønt han erkjenner at han langt fra er fullkommen, tør han si at han jager etter å gripe det, som han selv er grepet av Kristus. Det han vil og gjør blir til Kristi forherligelse: «for Kristus er livet for meg og døden en vinning». Han ber om at de må stå fast i en ånd og arbeide alle som én for evangeliet uten å la seg skremme av motstandere. De skal være ivrige i det gode, gjøre alt uten å knurre og tenke seg vel om, så de kan skinne som lys i verden. Disse ord er også som sendt til oss ved avslutningen av denne retrett — som et sammendrag av dens oppgave. Alle må vi jage etter Guds seierskrans og menigheten bør være som

Johannes — være den disippel som Herren elsker og som i nådverdsalen ligger opp til hans hjerte. Ene der lærer vi «å fatte bredden og lengden, høyden og dybden og kjenne Kristi kjærlighet som går over all kunnskap så dere kan bli fylt til Guds fulle mål.» Jesu hl. hjerte lærer oss å forstå hans sinnelag, som er å gjøre Faderens vilje gjennom grenseløs selvoppgivelse. Våre egne hjerter vil gløde i en stadig renere og sterkere kjærlighet, og Jesu hjertets lidelse og sorg vil også bli vår lidelse og sorg, så vi vil streve etter å sone så meget vi kan for oss selv og andre. Kristi religion er et kjærlighetens budskap — og en Jesu-hjerte apostel kan aldri være annet enn kjærlighetens apostel. Og det er slike apostler vår verden trenger mest av alt — den nye verden som skal komme trenger ikke nye systemer og bevegelser, men nye mennesker, «som er skapt etter Gud i rettferd og den hellige sannhet.»

I utlandet kneiser flere steder på torget eller i en park en stor Jesu-Hjertestatue med påskrift: «Regi suo cives» — borgerne til sin konge. Selv om vi ikke kan reise en slik statue på offentlig plass så kan vi reise den i vårt hjerte og i vårt heim. I vårt hjerte ved å være hans trofaste apostler uten kompromiss og vise det i ord og handling — i vår heim ved å gjøre Jesus til konge over hele familien, ved å anerkjenne hans suveréne rettigheter. Gjør vi alle det er den tid ikke langt borte, da en Jesu-Hjertestatue også vil pryde de offentlige steder her i landet, her i byen: «vær frimodig, jeg har overvunnet verden».

No skal vi vigse oss til Jesu hjerte slik som Jesu selv har viet seg til Faderen og gitt seg hen til oss. Det skal være et vedvarende løfte om aldri å sviakte ham som aldri vil sviakte oss. Regi suo cives: Guds borgere til sin guddommelige konge. Og da vil Kristi påskehilsen gå i oppfyllelse: «Fred være med dere!»

Deretter bad sokneprest Sund vigselbønnen til Jesu hjerte og mgr. Wember lyste den sakramentale velsignelse.

Festmotet.

Og så sluttet dagen med det store festmøte i St. Sunnivasskolens prektige gymnastikksal — det største lokale som disponeres på katolsk hold og av St. Josef-søstrene elskverdiggst stilt til disposisjon. Alle forarbeidene til dette møte har vært i hendene på W. Fiala og E. Mikkelsen som begge hadde stor ære av alt det strev de må ha hatt for at det hele til punkt og prikke kunde klaffe som det gjorde hele tiden. Ikke et dødt punkt under hele det vektige programs avvikling, og selve dette var så godt satt sammen at man ikke et øyeblikk følte seg trett eller overmatt. Tvert om var alle forbauset over så fort tiden var gått, da møtet var forbi — arrangørene til fortjeneste.

Lokalet var festlig smykket — bl. a. med en dekorasjon av Hermann Bongard — og hvite og gule blomster flankerte talerstolen, reist i scenens forgrunn. Også foran inngangsportalen her var det dannet seg en mektig kø før døren ble åpnet, men også her var det fortreffelige ordensvern på pletten og sørget for så

mange sitteplasser som mulig — de tilstøtende lokaliteter ble også tatt i bruk. På forreste rekke hadde presteskabet med hs. høyrverdighet biskopen og mgr. Wember i midten tatt plass.

Møtet ble åpnet av kirkekoret som under ledelse av Rolf Østbye avsang Renners: «Ecce sacerdos».

Så reiste disponent Carelius seg og ønsket velkommen, idet han uttalte bl. a.:

Biskop og prester har sådd Kirkens sæd i Norges jord og den har vokset men ikke vokset nok for hele Norge er katolsk. Vi legfolk kan gjøre vårt ved å pløye, harve og berede jorda for denne sæd. Men da må vi være gode katolikker — lyset i vårt indre skal brenne med en klar flamme og tonene i vårt indre skal stemmes med tonene fra himmelen, så vår neste kan se vår tro og føle vår kjærlighet. Vår menighet vil da vokse, andre menigheter vil da vokse, og på den store dag vil vi så kunne gå fram med vår biskop og prester i spissen og fylkes om vår helgenkonge Olav, som for den høyestes åsyn da vil kunne si til Kristus Konge: «Her kommer jeg med Norge som jeg har kristnet i mitt blod — Norge, som svek, «men igjen er blitt et ledd i den store katolske Kirke.» Måtte det skje! Hermed være festen åpnet — Gud gi oss det rette sinn så vi kan føle den rette festens ånd!

De følte og verdig talte ord vant gjenklang i hele forsamlingen, og denne klang, dette felles sinn ble understreket i et av festens høydepunkter som no fulgte: den skjønne kantate, skrevet for dagen av mgr. Kjelstrup og satt i toner av dominikanerpater Lutz, som selv dirigerte kirkekoret. Solister var også her frk. Inger Aronsen Tjomsland og hr. Carl Lundgren, hvis vakre stemmer kom fullt til sin rett og lot de dem betrodde partier komme fullt til sin. Thoralf Norheim var den sikre ledsager ved flyglet.

Komposisjonen gjorde et mektig inntrykk — musikken føyde seg nøye til ordene: den jublet, sørget, led og stred med dem, og pater Lutz' rutinerte taktstokk skapte et hele som fant uttrykk for alles følelser og derfor også fikk stormende og velfortjent applaus.

Så holdt sokneprest dr. Sund talen for dagen:

Våre tanker går vel først tilbake til den ringe flokk av trosfeller, som kunde samles om det første alter i det lille beskjedne gudshus i Storgata for hundre år siden, og deres følelser kan vel best uttrykkes med de ord fra skriften som så gripende skildrer det israelittiske folks heimkomst etter det babyloniske fangenskap: «Og alt folket opploftet et stort fryderop idet de priste Herren fordi grunnvollen var lagt til Herrens hus. Men mange av prestene og levittene og familiehodene, de gamle som hadde sett det første hus, gråt med høy røst.» Men føres tanken så gjennom ti decennier til det fylte sekel på St. Magnusdagen i år, må vi gripes av undren over det guddommelige forsyn og i dyp takknemlighet utbryte med David: «Dette er dagen Herren har gjort. La oss juble og glede oss på den, halleluja!»

Med historiens mål er hundre år ikke noe langt tidsrom, men for Gud er tusen år som ett år — nei, for ham eksisterer intet tidsrom. For oss mennesker kan selv kortere tidsrom være betydningsfulle nok. Og

for oss, kjære katolske trosfeller, betyr de hundre år vi no feirer minnet for langt mer enn vi nesten er i stand til å fatte. Vårt i tre hundre år avkatoliserte fedreland fikk først én, så flere boliger for den allershelligste: vår Herre og Frelser, fikk de vigslede tabernakelvoktere og de virkelig nytestamentlige prester. Hva har ikke det betydde for våre spredte trosfeller å kunne motta de hl. sakramenter på flere og flere steder i vårt utstrakte land. Og tenk på den eksemplets makt som gikk ut fra de få modige trospionerer, de første konvertitter blant våre egne landsmenn — en makt som sikkert om enn langsomt har bidradd sitt til å bryte ned den mur av fordommer mot alt katolsk, som hersket her i St. Olavs land, hvor trass i en ellers høytstående sivilisasjon en tåke av religiøs uvitenhet skygget for den fullstendige Gudsåpenbarings lys og varme.

Vi kan slå fast pionertiden tok sine hundre år. No har vi lov til å se en tid i mote med stadig rikere katolsk liv som igjen vil festne det band som engang bandt våre fedre til den ene, hellige, katolske og apostoliske kirke.

Måtte det tidsskifte vi no står i åpne en ny æra i vår misjons historie og gi en stadig stigende oppfyllelse av de utallige brennende bonner fra dem som gikk forut for oss. Dette vil vi i dag ikke bare ønske — vi vil flokke oss om vår hyrde og biskop og love ham: Vi vil løfte arven fra våre fedre; Hellig Olavs arv! Vi vil verne om vår tro, la den lyse og skinne over gamle Norge!

Man avsang no Ellen Faabergs appellfylte «Norvegia Catholica», hvorpå banksjef P a r m a n n talte for paven og presteskabet:

Når man leser mgr. Kjelstrups bok «Norvegia Catholica» blir man imponert av det som er utrettet i de hundre år siden Kirken fikk tillatelse til atter å vise sitt åsyn i Norge. I de tre hundre år som var gått siden den katolske religion i 1537 ble forbudt her i landet var praktisk talt alt revet ned som Kirken så rikt hadde bygd opp gjennom middelalderen, og det var lykkes å gjøre folket fremmed for og uvennlig stemt mot våre fedres tro. Derfor ble det et tungt løft for dem som skulde gjenreise og føre videre, og det er nesten ufattelig når man tenker på den lille flokk for hundre år siden, at så mange menigheter er blitt opprettet, og så mange monumentale bygg reist. Alene hadde heller ikke våre heimlige katolikker maktet det, men interessen for forholdene her oppe har vært stor på høyeste kirkelig hold. De seks paver som har ledet Kristi Kirke i de forløpne hundre år har alle ytet verdifull hjelp. Og våre egne ledere i den tid: biskopene Fallize, Smit, Offerdahl og Mangers har alle gjort sitt og alle tatt tunge løft. Ikke minst har de prester som kom heropp fra fremmed land del i det gode resultat. Langt de fleste lærte seg å tale vårt språk som en innfødt; og tilpasset seg fort våre forhold. Langsomt men sikkert bygde de ved sitt oppfrende virke den katolske Kirke opp igjen — ja, de bygde også i bokstavelig forstand med midler som de møysommelig samlet inn på tallose kollektreiser i sine respektive heimland. De ble glad i Norge og mange ofret liv og hel-

bred i det slitsomme arbeid for å vinne Norge tilbake til Moderkirken.

Våre norskfødte katolske prester har på mange måter hatt det lettere, selv om det var sårt når de — som alle norske katolikker — mer eller mindre ble betraktet som fremmede i sitt eget land. Men de tjente med tillit og tålmod i bevisstheten om at ingen har bedre heimstavsrett i Norge enn de som tilhører Hellig Olavs Kirke, og ingen oppgave er større enn den å leve og virke for å gjennomføre Hellig Olavs religion i Norge. Mange er de som er blitt ført tilbake til den tro de rettelig hører heime i — trofast og utrettelig har de kjempet mot inngrodde fordommer og alle direkte og indirekte angrep og lyst opp i den utrolige uvitenhet her heime om alt katolsk.

Vi minnes i takknemlighet alle disse, men vi retter takken til de nulevende med våre hjerters varmeste ønsker for hver og en og bønn om Guds rike velsignelse over deres hellige gjerning. Og vi gir dem løfte om i troskap og hengivenhet å være med å bære byrdene. Oppgaven for framtiden må være: et stort og sterkt Norvegia Catholica, et bedre og lykkeligere Norge!

I håp om og tro på at vi skal makte oppgaven hilser og hylder vi på denne minneverdige dag Hs. Hellighet pave Pius XII, vår egen overhyrde, hs. høyærv. biskop Mangers og hele Norges katolske presteskap!

Den vakre tale fikk spontan og begeistret tilslutning, som kirkekoret samlet i et brennpunkt ved avsyngelsen av den pompøse «Christus vincit».

Og så fulgte et vakkert lite intermezzo: barnas hyldest og takk til Kirken. Det var Kirsten Dæhli og Yngvar Holm, som yndig og naturlig fremsa en nydelig versifisert hilsen — vi siterer noen linjer om Kristus i Kirken:

*.....der strekker han ut sine hender
og signer oss alle blidt.
Hver eneste av oss han kjenner —
Ja, Jesus, hvert barn er jo ditt!
Vi takker deg, Jesus kjære,
fordi du i Kirken vil være.*

*.....
Å Jesus, ha takk at du vilde
bli hos oss på denne jord!
Ha takk for din røst, den milde:
«Kom hit til meg, liten og stor!»
Ha takk for den hellige Kirke,
dens rike, velsignede virke!*

Etterpå ble sunget unisont vår herlige salme: «Vi elsker vår Kirke» — det kan overhodet ikke tenkes noen katolsk festlighet, hvor ikke den utløser alles følelser, like inspirert som den er fra forfatterens, mgr. Kjellstrups hånd som fra komponistens, fru Inga Lærum Liebichs side.

Hongslo oppleste no en rekke telegrammer og andre hilsner til dagen, hvorav navnlig telegrammet fra biskop Smit i Rom ble mottatt med spontan ap-

plaus. Vi bringer i øvrig annet steds i bladet en liten fortegnelse over en del av disse hilsner. Og prefekten for Nord-Norges kirkedistrikt, mgr. Wember brakte en hilsen på egne og våre nordlige trosfellers vegner.

Det var mange vansker forbundet med min reise her sørpå, men vi følte alle oppe hos oss at jeg måtte av sted for å kunne bevitne vår glede over deres glede og vår varme interesse for våre brødre her. Og så håper vi at når vi i 1955 skal feire jubileum hos oss at dere iallfall vil sende representanter opp til oss skjønt vi har følelsen av at dere synes vi ligger nokså fjernt fra dere. Men det er mange bånd som knytter oss sammen — bånd som går fra sør mot nord, men kan hende navnlig mange som går fra nord til sør. Vi er takknemlig mot Gud hver gang vi har kunnet strekke et slikt bånd ut til støtte for våre trosfeller sørpå — og vi er takknemlig ikke minst mot alle de prester, avdøde som nulevende, som har ofret av sine beste år for sjelesorgen nordpå. Dette jubileum viser at alle ofre — fra sør til nord og fra nord til sør ikke har vært forgjeves. Måtte båndene mellom våre to distrikter av vår ene hellige katolske Kirke stadig styrkes så vi følger hverandres liv og virke med stadig større og inderligere interesse og forståelse! Da vil dette jubileum bli til stor velsignelse for oss alle. Må Gud gi sin velsignelse til dette — det er mitt ønske og min bønn for festen.

Den åndfulle tale med sine mange innflettede trekk fra seklets historie ble påhørt med intens oppmerksomhet, og det sterke bifall som fulgte må sikkert ha vist prefekten, hvor takknemlig vi er for at han kom og hvor vi deler hans ønsker om stadig mer og mer gjensidig forbindelse!

No fulgte en herlig konsertavdeling av den unge katolske pianist Thoralf Norheim. Han regnes som bekjent blant de mest lovende av våre yngre kunstnere etter de konserter han har gitt, og det forstår man tilfulle etter hans virtuose og samtidig følte gjengivelse av så krevende komposisjoner som Respighi's «Gregorianske preludium» og Liszt' berømte «St. Franciskus preker for fuglene». Man forstår i øvrig mer: at løftene allerede er innfridd og at den unge kunstner er på rask fart mot høydene.

Så gikk teppet til side for sokneprest E. Laudys gripende talekor: «Til korset». Det er no ti år siden det første gang ble framført til en ungdomsfest, men det er ikke tvil om at det allerede har fått noe av den beste tradisjons patina over seg, så at det i all framtid vil bli det festspill som vil bli oppført ved de virkelig store katolske anledninger. Talekor er en meget vanskelig kunstart å beherske — både fra forfatterens som fra eksekutørenes side. Men pastor Laudys inspirerte skaperevne har ikke sviktet ham et øyeblikk, og resultatet er blitt et fullødig kunstverk, ekte i hvert eneste ord. Sceneledelsen var denne gang i hendene på den dyktige ekspert i stemmebruk, frk. Adelaide Jørgensen, som helt fortreffelig hadde skilt seg fra sin del av oppgaven hva deklamasjonen angår. For de yngste gutters vedkommende hadde frøkenen hatt utmerket assistanse av pastor Duin — og

resultatet ble en strålende seier for forfatter, de opp-tredende og de ledende. Særlig må framheves Kjell Ruyters alvorlige og innerlige Hellig Olav som ble en levende katolsk trosbekjennelse. Talekorets virkning ble understøttet av Rolf Østbye som hadde komponert et meget vakkert og malende orgelakkompagnement — samt vaktmester Kristensens helt enkle men derfor også så meget desto mer virkningsfulle dekorasjon. Det var O. K. Y som sammen med Teatergruppen hadde æren for framføringen, og den dundrende suksess var velfortjent.

Så besteg mgr. dr. K. Kjelstrup talerstolen, hilst av langvarig og hjertelig applaus, som i første rekke vel gjaldt den beundrende og åndfulle dikter av de fleste av våre skjønneste salmer. Det er vel neppe noen anledning, noen kirkelig høytid, hvor det ikke av-synges en eller flere av mgr. Kjelstrups salmer, så det er intet under at man med glede nyttet høvet til å hylde ham.

Det var et kåseri: «gjennom hundre år» som mgr. Kjelstrup gledet oss med — bokstavelig! for flere ganger runget latteren gjennom salen, når han fortalte pussige trekk fra det katolske liv — eller rettere sagt: fra livet mellom og omkring katolikker — fra ca. 50 år tilbake. Men sin vane tro glemte ikke mgr. Kjelstrup alvoren bak all spøken — det var flere gode leve-regler i katolsk takt og tone han sub rosa fikk flet-tet inn i sitt kåseri. Mange små utilbørigheter og dag-lig slendrian i våre katolske omgangsformer fikk lest og påskrevet, ikke minst i vårt forhold til presteska-pet. Det var et kåseri, hvis misjon lå på linje med en prekens og som vi tilhørere ikke så lett vil glemme. Da i øvrig en gang i løpet av foredraget pastor Ugen's navn ble nevnt, utløste også det en spontan hyldest fra forsamlingens side til den ærverdige nestor blant presteskapet. Trass sin høye alder har pastor Ugen ikke sviktet en eneste gang under de ofte lange høytidssere-monier, men trofast tatt sin andel av disse — et eks-empel i åndens seier over de legemlige skrøpeligheter når bare viljen er sterk og gudhengiven.

Så reiste biskopen seg og holdt følgende tale:

Mine kjære venner! — det var sannelig et strålende og storslått program som er blitt avviklet her i kveld, et ekte katolsk program i ordets beste betydning. Det er ikke nødvendig i øvrig å si så mange takkeord, for dere ser og føler alle hvor varmt og dypt min glede og takknemlighet strømmer mot dere alle — både mot retrettpateren som har skapt det åndelige grunnlag, mot festkomitéen som i lang tid utrettelig har strevd med forberedelsen og mot dere alle som har tatt del i guds-tjenestene og i festen i kveld. En særlig takk til høy-ærverdige prefekt Wember som er kommet den lange veg fra Tromsø for å ta del i vår festglede.

Jeg er stolt i dag på Kirkens vegne, stolt av dere alle: av vårt dyktige sangkor, som har gitt oss en for-smak på englenes sang og musikk i himmelen, stolt av de offervillige festarrangører som har løst sin oppgave til alles glede, stolt av alle dem — ikke minst barna og ungdommen — som i kveld har gitt oss så megen ån-delig føde og oppmuntring — kort sagt stolt av dere alle som ved deres innsats, interesse og nærvær har

gjort jubileet til en sann katolsk manifestasjon. For det var jo jubileets dypeste mening å bekjenne at vi står på katolsk trosgrunn og at vi er stolte og lykkelige over å være barn av den hellige katolske Kirke. ...

Vi er jo ikke katolikker fordi vi er mindreverdige eller gammeldagse mennesker, og vi må ikke være det av tvang, vane eller romantisk begeistring. Vi er kato-likker fordi vi er opplyste og tenkende menne-sker, som vet hva og hvorfor vi tror. Vi er kato-likker fordi har forstått at vi må ta imot den hele Kristus, hans hele evangelium, så vi ikke vraker det som ikke passer for kjød og blod. Vi tror at alle Kristi ord er guddommelig sannhet, også når han sier at han bygger sin Kirke på Petri fjell og apost-lenes grunnvoll, når han kaller oss sine lam og får som skal voktes av Peter og hans etterføl-gere. En virkelig opplyst katolikk er katolikk ikke bare fordi han elsker Gud og Kristus, men fordi han e-kjenner at den katolske kristendom er det adekvate, fullgode uttrykk for Guds vilje og at han derfor må være det. Og han må derfor nødvendigvis bli en be-geistret apostel for sin tro.

Som alle andre fester tar også denne fest slutt. Men den må etterlate blivende verdier i oss — den må gi oss en dypere forståelse av den katolske ånd, nytt mot og ny kraft til de kommende kamper. Den må fylle oss med ny kjærlighet som omfatter og overvinner hele verden og som aldri tar slutt — ikke en gang når vi selv må opphøre å kjempe.

Det er det, mine kjære venner, som dettē jubileum skal minne oss om — og legger vi oss dette bud på hjertet blir hundreårsminnet en vinning som vil vare hele livet ut, og da blir også vårt hjertes strenger stemt til tonene av vårt herlige katolske Credo.

Hvorpå Credo ble istemt og sunget unisont av hele forsamlingen.

Til slutt reiste disponent Carelius seg og idet han føyet sin takk til biskopens tale sa han:

Måtte denne påskedag bli en oppstandelsens dag for oss alle og bidra sitt til å oke vår tro, styrke vårt håp og oppflamme vår kjærlighet. Gud signe St. Olavs menighet! Gud signe alle våre menigheter! Gud signe Norge, vårt dyre fedreland!

Og så dannet avsyngelsen av «Gud signe vårt dyre fedreland.....» den skjønneste slutt på en underfull dag — — — —.

Hilsener fra nær og fjern.

Hs. høyærværdighet biskopen har i anledning jubi-leet mottatt en rekke telegrammer og lykkonsknings-brever. Vi nevner i fleng —:

i første rekke selvfølgelig den hilsen som den Hl. fa-der har sendt ved kardinalstatssekretæren og som var inntatt i forrige nummer av St. Olav.

Kardinalprefekten for Propaganda-kongregasjonen Fumasoni Biondi, skri-

Til St. Hallvarlds 900 års dag 15. mai.

St. Hallvarlds-sekvensen.

Lux illuxit letabunda.

Sæl er dagen som hev runne,
himmelsk gleda hev me funne,
fyllt av ljøs er sinn og hug.
Måtte denne dag då vera
vigd til Herrens pris og æra
gjeva Andens kraft og dug.

Heim idag Guds martyr flytte,
utan frykt for dauden bytte
han sitt liv med Paradis.
Upp han drog til ævleg gleda;
fekk for Herrens åsyn tredda,
taka mot sin siger-pris.

Martyrdauden laut han lida,
då for Gud han vilde strida,
heilag er hans daude-dag.
Høgt han elska den Trijeine,
fylgde Herrens stiger reine,
alltid med sin Gud i lag.

Ærlegt gjekk han fram på ferdi
i sitt kaupmannskap i verdi
gav eit riklegt mål og vekt.
Lygn og urett måtte vika
for den skatt frå Himmerike
som han bar til folk og slekt.

Bed at Gud må sjå i nåde
til ditt folk i vé og våde,
bed um frelse for vår sjel.
Krist som oss frå syndi løyste,
måtte du oss alle trøyte,
gjere oss i dauden sæl.

Herren vil mot syndi vara
han som fram i dygd vil fara,
difor laut han døy i blom.
Syndi vart med dauden sletta,
siger-løni han fekk retta
var i Himmerik eit rom.

Søkk han vart i havsens bylgja,
ned i djupet laut han fylgja
steinen dei til honom batt.
Men det store under hende:
då dei han til botnar sende
havet gav den daude att.

Han som levde til Guds æra
fekk den sanne steinen bera,
som frå djupet dreg mot ljøs.
Til Guds visdom var han bunde,
steinen ingen søkkja kunde,
trui hans var himmel-los.

Heilag-Hallvard som på jordi
Kristi vitne var! Høyr ordi
som frå djupet stig idag!
Bed for dine brør og frender
at vår Gud oss nåde sender,
bed han signa lyd og lag.

Dr. Georg Reiss fann i 1908 denne sekvensen på latin i den Arnamagnæanske handskriftsamling på 2 pergamentblad frå fyrsten av det 15. hundradåret. Men sekvensen lyt vera eldre, frå 12. eller fyrsten av 13. hundradåret og er truleg skriven av ein Oslo-prest. Sekvensen liknar elles på Olavs-sekvensen, helst i tonen, og tek til med den same innleidingi, «Lux illuxit letabunda». Men han er ikkje so storlagd som hun og hev heller ikkje det høge poetiske floget. Men han er klår og han hev sikkert vore sunge på St. Hallvarlds dag, 15. mai, både i Oslo og Nidaros (sjå «Musikken ved den Middelalder-

lige Olavsdyrkelse i Norden» av Georg Reiss, Kristiania, Jacob Dybwad 1912). Umsetjingi ovenfor er ved Ragnhild Foss.

I St. Hallvard-menigheten i Oslo vil jubileet bli feiret ved høytidelig festgudstjeneste og festmøte.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Thronsen & Co. Boktrykkeri, Bernh. Getz gt. 3 - Oslo